

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:10.09.2022 ✓Accepted/Kabul:27.10.2022

DOI:10.30794/pausbed.1173541

Research Article/Araştırma Makalesi

Çakmak Bilgili, N. (2022). "Japon Kültüründe *Tatema*e ve Dildeki Görünümleri -*Kondo* Üzerine Bir Derlem İncelemesi-" *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2022 Sayı 53: Özel sayı 2, Denizli, ss. Ö125-Ö136.

JAPON KÜLTÜRÜNDE *TATEMAE* VE DİLDEKİ GÖRÜNÜMLERİ -*KONDO* ÜZERİNE BİR DERLEM İNCELEMESİ-

Nihal ÇAKMAK BİLGİLİ*

Öz

Bu çalışmada Japon kültür öğelerinden biri ve iletişimde önemli bir yeri olan *tatema*e kavramı üzerinde durulmuştur. Bu kavramın özelliğinin betimlenmesi ve örneklerle dile ne şekilde yansıdığıının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda alanyazın kitapları ve önceki çalışmalar incelenmiş, önceki çalışmalarda *tatema*e olarak yer alan ifadeler üzerinden diyalog içeren alanyazın kitaplarındaki benzer ifadeler *tatema*e eğilimi olan ifadeler olarak belirlenmiştir. Bu ifadelerden *kondo* sözcüğünün hem yazın (BCCWJ-*Balanced Corpus of Written Japanese Language*) hem de sözlü (CEJC-*Corpus of Everyday Japanese Conversation*) dilde yoğun kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sözcüğün hem sık kullanılması hem de *tatema*e ve normal kullanımı olması nedeniyle CEJC'de detaylı incelemesi yapılmıştır. Buna göre *kondo* sözcüğü *tatema*e anlatım biçiminden bağımsız olarak insan ilişkileri ve konuşma ortamı açısından değerlendirildiğinde en fazla aile ilişkilerinde ve yemek-buluşma ortamında kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Japon Kültürü, *Tatema*e, *Kondo*, Derlem.

TATEMAE IN JAPANESE CULTURE AND ITS APPERANCES IN LANGUAGE -A CORPUS ANALYSIS ON THE WORD *KONDO*-

Abstract

In this study, the concept of *tatema*e which is one of the Japanese cultural elements and has an important role in communication is examined. It is aimed to describe the characteristics of *tatema*e and how it is represented in the Japanese language. In accordance with this purpose, the previous studies are examined. With the *tatema*e samples in previous studies, the similar expressions in Japanese workbooks with dialogue are defined as the expressions with tendency of *tatema*e. In these expressions, it is revealed that the word *kondo* has the highest frequency in both BCCWJ (*Balanced Corpus of Written Japanese Language*) and CEJC (*Corpus of Everyday Japanese Conversation*). Because of the high frequency and both the tendency of *tatema*e and the general use of *kondo*, it is examined in detail in CEJC. According to this examination, regardless of whether it is *tatema*e or not, *kondo* is mostly used in family in the context of human relations and in dining-meeting in the context of occasion.

Key Words: Japanese Culture, *Tatema*e, *Kondo*, Corpus.

*Arş. Gör., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Japon Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, NEVŞEHİR.
e-posta: ncakmakbilgili@nevsehir.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0002-9445-1296>)

GİRİŞ

Her toplumun kendi özellikleri vardır. Toplumların kültürel geçmişleri, yaşadıkları coğrafya, tarihsel süreçte yaşadıkları olaylar toplumların algılarını ve özelliklerini oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak her bir toplumun değer yargıları ve toplum içindeki davranış yapıları farklılık göstermektedir. Japon toplumuna bakıldığında bireysellik yerine toplum anlayışı hakimdir. Toplum, bireyden önce gelmektedir. Doi'nin *amae*¹ kavramına göre Japon toplumunda gruba bağlılığın birincil değer olduğu ve bireyselliğin açıkça gösterilmesine ihtiyaç olmadığı ifade edilmektedir (Aktaran Sugimoto, 2002:3). Yamada (1997:4) ise Japon toplumunda birey yerine grubun ön planda olmasını, ağustos böceği ve karınca hikayesinden yola çıkarak şu şekilde açıklamaktadır:

“Amerika versiyonu hikâyede kendin için başkasını incitmenin önemi tasvir edilmektedir. Karınca ağustos böceğine gitmesini söylerken ‘Bütün yaz eğlendin, şansına küs. Şimdi bedelini ödemek zorundasın.’ der. Amerika versiyonunda amaç, her insanın kaderinden kendisinin sorumlu olduğudur. Öte yandan Japonya versiyonuna göre sıkı çalışma, toplumda herkesin bir rolü olduğunu ve ihtiyaç olduğunda birbirine bağımlı olma fikrini desteklediğini göstermektedir. Büyükanem ağustos böceği ve karıncaların ahlaki değerlerini yinelerken, sanki bana zorlu kışları atlatmanın tek yolunun birbirine yardım etmek ve başkalarının desteğine güven duymak olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Japonya versiyonundan çıkarılan ders, herkes birbirinden sorumludur. Bu durumda iki hikâyeye, her birinin onayladığı ilişki türlerinde farklılık göstermektedir. Amerikan versiyonu bağımsızlığa teşvik ederken Japonya versiyonu karşılıklı bağlılığa teşvik eder.”

Yine Nakane Japon toplumunda grup içindeki uyumun devamlılığına önem verildiğini ve bu nedenle üst-üst ilişkilerinin özenle inşa edilip sürdürüldüğünü belirtmektedir (Aktaran Sugimoto, 2002: 3). Yukarıdaki açıklamalardan Japon toplumunda grup bilincinin yüksek olduğu dolayısıyla Japon toplumunda düzeni bozabilecek herhangi bir davranıştan kaçınarak insan ilişkilerinin pürüzsüz, sakin bir havada sürdürülmesinin önem taşıdığı anlaşılmaktadır.

Her toplumun kendi özellikleri göz önünde bulundurulduğunda kültürlerarası ilişkilerde karşılıklı kültürel algı farkındalığı iletişimi güçlendirmektedir. Samovar vd. (2009:285-384), farklı kültürlerden insanlarla kurulan iletişimde kendinizin ve karşınızdaki kişinin farklı kurullarla yönetildiğini ve etkili bir kültürlerarası iletişimci olabilmek için bu farklı kültürel bağlamların iletişim ortamını etkilediğinin farkında olunması gerektiğini ve kültürel bilgi altyapısının kültürlerarası iletişimin temel bileşenlerinden biri olduğunu söylemektedir. Dolayısıyla sadece dil becerilerinin yeterli olmadığı iletişim ortamı göz önünde bulundurulduğunda iletişimin sekteye uğramaması, aksaklıkların meydana gelmemesi ve iletişim kazalarının en aza indirilmesi için o toplumdaki insan ilişkilerinin düzenini sağlayan kültürel kodların betimlenmesi ve farkındalık oluşması önemlidir. Japon diline bakıldığında *amae* (bağlılık), *haji* (utanma, mahcup olma duygusu), *aimai* (belirsizlik)², *sempai-kōhai* (kıdemlilik-kıdemsizlik), *uchi-soto* (grup içi-grup dışı), *ura-omote* (ön yüz-arka yüz)³ ve *honno-tatemaie* gibi sözcükler Japon toplumundaki insan ilişkilerinin temelinde yer alan öğelerdir. Davies ve Ikeno (2002:115), bahsi geçen kültürel kodlardan *honno* ve *tatemaie* için her toplumda olduğunu fakat Japon toplumunda gerçek duyguların ve niyetlerin dolaylı bir şekilde ifade edilmesinin erdem olduğunun düşünülmesi nedeniyle günlük hayatta yoğun olarak kullandıklarını ifade etmektedir. Ayrıca kültürlerarası ilişkilerde de bir engel olabileceği ve yanlış anlaşılmalara sebep olabileceğini eklemektedir. Bu da çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Günümüz 21. yüzyıl Japon toplumunda *tatemaie* olgusunun ne kadar bir alan kapladığı ve ne kadar tercih edildiği sosyolojik ya da antropolojik bakış açısıyla ayrı bir tartışma konusu olmakla birlikte dilsel anlatımlarda zaman zaman görülmektedir. Iwamoto'nun (2012) dolaylı dilsel anlatımlar ile *honno* ve *tatemaie* olgularını ilintilendirerek yaptığı çalışma bu görüşü desteklemektedir. Yine Masuda'nın (2015) belirli sözcükler üzerinden *honno* ve *tatemaie* olgularının anlaşılması üzerine yaptığı çalışmasından da *tatemaie*nin dilsel anlatımlarda görüldüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla konuşmacı uygun dilsel

1 Psikiyatrist Doi tarafından (1971) detaylı bir şekilde ele alınan *amae* 「甘え」 kavramı birbirine bağlı olmayı, anlayış göstermeyi ifade etmektedir.

2 *Aimai* 「曖昧」 sözcüğü ‘belirsizlik’ anlamına gelmektedir. Davies ve Ikeno’da (2002:11-12) Japonya’da insanların bir teklifi reddedecekleri zaman dolaylı ifadeler kullandıkları ve kendilerini bu şekilde ifade ettiklerinde belirsizliğin oluştuğu ifade edilmektedir.

3 Sugimoto (2022:28) *omote* kavramını açıkça kabul edilebilen doğru olan ön yüz; *ura* kavramını ise alenen kabul edilemeyen yanlış olan arka yüz olarak açıklamaktadır.

anlatım biçimini seçerken dilin barındırdığı *tatema*e gibi kültürel öğeler bu seçimi etkilemektedir. Bu çalışmada bir kültür ögesi olan *tatema*e olgusunun güncel alanyazın çalışmalarındaki dilsel boyutu belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada *tatema*e kavramına değinilmekle birlikte *tatema*enin kavramsal çözümlenmesinden ziyade dile yansıması üzerinde durularak Japoncadaki *kondo* sözcüğü üzerinden derlem incelemesi denemesi yapılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda daha önce yapılan çalışmalardan (Iwamoto, 2012; Masuda, 2015) ve günlük konuşma ve iş ortamında kullanılan Japonca diyalogları içeren alanyazın kitaplarından (Murano vd. 2012, 2020; Segawa vd. 2021) yararlanılmıştır. Elde edilen dile yansıyan *tatema*e ifadeleri derlem analiz yöntemi kullanılarak Ulusal Japon Dili Araştırma Enstitüsü (NINJAL) tarafından oluşturulan BCCWJ (*Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese*) ve CEJC (*Corpus of Everyday Japanese Conversation*) günlük Japonca diyaloglarını içeren derlem üzerinden kullanım sıklıkları açısından incelenmiştir. İnceleme sonucunda *kondo* sözcüğünün diğer sözcüklere göre daha yoğun kullanıldığı görülmüştür. Bu sözcüğün sözlük tanımlarına bakıldığında Büyük Sözlük'e göre (Jp. *Daijirin* 「大辞林」) (Matsumura, 1988:1048) üç madde olmak üzere şu şekilde açıklanmaktadır: 1. “Birkaç kez gerçekleşen olayların tekrar gerçekleşiyor olması ya da kısa bir süre önce gerçekleştirmiş olması. ‘Bu seferki dalga büyük.’”; 2. “Sonraki/Bir daha. Bu sefer. ‘Sonraki pazar günü.’”; 3. “Kısa bir süre önce, yakın zamanda. Bu sefer. ‘Kısa bir süre önce yan tarafa taşındım.’”. Japonca Büyük Sözlük'e göre (Jp. *Nihongo Daijiten* 「日本語大辞典」) (1989:740) ise iki madde olmak üzere şu şekildedir: 1. “Bu sefer. Bundan sonraki. ‘Bu seferki olay. Bu sefer yolunda gitti.’”; 2. “Bir sonraki/Bir daha. ‘Bir daha olursa affetmem. Bir sonraki benim sıram.’. Bu iki sözlük tanımlarının yanı sıra *kondo* sözcüğünün ‘gelecekte belirli bir zamanı işaret etmeme’; bir başka deyişle ‘gelecekteki belirsiz bir zamanı işaret etme’ anlamı da bulunmaktadır (bkz. Örnek (3) ②). *Kondo* sözcüğü bu bağlamda hem normal kullanım hem de belirsiz gelecek anlamında kullanımı açısından dikkat çekmektedir. Dolaylı/belirsiz ifadelerin *tatema*e ile ilişkilendirilmesi (Iwamoto, 2015) göz önüne alındığında, *kondo* sözcüğünün normal kullanımının yanı sıra belirsiz kullanımı açısından *tatema*e eğiliminde olması nedeniyle bu çalışmada *kondo* sözcüğü üzerinde durulmuştur. Ancak *kondo* sözcüğü *tatema*e kullanımından bağımsız olarak genel kullanım ortamı açısından ele alınmıştır. Kullanım ortamının çözümlenmesi için ise yaş, cinsiyet, konuşma ortamı gibi özelliklerin yer aldığı CEJC derlemi uygun görülmüştür. Çalışmanın *tatema*e olgusunun dil davranışı boyutunda ele alınması ve derlem kullanılarak çözümlenme denemesi yapılması açısından özgün; ulusal alanyazın bağlamında benzer çalışmaların nadirliği açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1. JAPON TOPLUMUNDA TATEMAE

Giriş bölümünde belirtildiği gibi grup bilinci yüksek Japon kültüründe düzenin ve uyumun korunması önceliklidir. Japonların başkalarının duygularını incitmek adına direkt ifadeden kaçınarak söylediklerine dikkat ettikleri ve başkalarıyla iyi geçinebilmek için sık sık *tatema*eye başvurdukları ifade edilmektedir (Davies ve Ikeno, 2002:116). *Honne* ve *tatema*e Japon toplumunda insan ilişkilerinin tanımlanmasında sıklıkla başvurulan kavramlardır (Bestor vd. 2011:292). *Tatema*e sözcüğüne bakıldığında bu sözcük yapı olarak “「*Tateru*建てる」 (Tr. Oluşturmak, inşa etmek)” ve “「*Mae*前」 (Tr. Ön)” sözcüklerinden oluşan birleşik bir sözcüktür. Genellikle, “「*Hon*本」 (Tr. Gerçek)” ve “「*Ne*音」 (Tr. Ses)” imlerinden oluşan ve ‘gerçek düşünce’ anlamına gelen *hon*ne sözcüğüyle zıt çiftler olarak kullanılmaktadır. Kavram olarak bakıldığında *hon*ne ve *tatema*e şu şekilde açıklanmaktadır:

Davies ve Ikeno (2002:115) “Birçok insan için, kişinin sözcükleri ve asıl niyetleri her zaman diğerleriyle örtüşmez. Bu gibi durumlarda Japonya’da kişinin yüzyeideki sözcükleri *tatema*e olarak adlandırılırken kişinin gerçek niyeti *hon*ne olarak adlandırılmaktadır.” olarak açıklamaktadır.

Bestor vd.’nde (2011: 289-292) *hon*ne, “özel duygular” ya da kişinin gerçek niyeti ve davranış güdüsü; *tatema*e ise kişinin içsel duygularıyla (*hon*ne) uyum olmayan davranış ve toplum önünde tercih edilen yönelim; toplumsal beklentiye uygun davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır.

Sonuç olarak *tatema*e Japon toplumundaki insan ilişkilerinde konuşmacının iletişim sürecinde yansıttığı davranış; *hon*ne ise kişinin içinde tuttuğu duygu ve düşünceler bütünüdür. Bir başka deyişle *hon*ne, kişinin içinde yaşadığı gerçek duygularını, düşüncelerini, niyetlerini ifade ederken; *tatema*e, gerçek duygu ve düşüncelerin gizlenmesi ve toplum içinde kabul görececek biçimde duygu ve düşüncelerin ifade edilmesi anlamına gelmektedir.

Görüldüğü üzere *tatema*e bir davranış biçimidir. Bu davranış biçimi hem sözlü hem de sözsüz davranışta görülmektedir. Örneğin Japon kültüründe öfkenin saklanması *tatema*e davranışına bir örnektir. Matsuki

(1995:143-144) 'öfke' üzerine yaptığı çalışmasında *honne* ile *hara* (karın) sözcüğünü bağdaştırmakta, *hara*nın bir kabin içindeki şeye atıfta bulunmak için kullanıldığında gerçek ama gizli bir şeyi ifade etmek için kullanılan bir sözcük olduğunu, kendisi bir kap olarak kullanıldığında ise görünmeyen, saklı gerçek için kullanılan bir kap olduğunu ifade etmektedir. *Haradaki* görünmeyen gerçek şeyin *honne* (*private self*) olduğunu eklemekte Japonların öfkesinin anlaşılması için sosyokültürel bağlam içinde yer alan bu gibi kültürel kavramların dikkate alınması gerektiğini ifade ederek, kişi sinirlense bile öfkesini, bir başka deyişle *honne*sini içinde tutabildiğini ve artan öfkesiyle savaşıırken gülümsemeye devam edebildiğini belirtmektedir. Varoğlu (2013:45; 2016:377) *hara* sözcüğü ile kurulan deyimler üzerine yaptığı çalışmalarda *hara* sözcüğünün bir kap olarak kavramsallaştırıldığına ve öfke ile birlikte olgunluk, ahlak, özgüven ve hoşgörü gibi insanın kontrolü altında olan, isterse değiştirebileceği, isterse diğer insanlardan saklayabileceği özellikleri kavramsallaştırdığına değinmektedir. Sonuç olarak Japon kültüründeki *honne*nin *hara* ile kavramsallaştırılarak deyimler gibi dilsel anlatımlara yansıdığı görülmektedir.

Japon toplumunda *tatema*e davranışı her ne kadar normal bir davranış olarak kabul görse de yabancı kültürler tarafından karmaşık görülebilmektedir. Trinidad (2014:21) bu iki olgunun değer yargıları farklı olan çoğu yabancıya oldukça karmaşık geldiğini ve yanlış anlaşılmalara da sebep olabildiğini ifade etmekte Japonlar için sıradan bir davranış ve otomatik cevap olan *tatema*e ifadelerinin, düşüncelerini saklamadan direkt ifade eden batı toplumlarına göre dürüst görünmediğini belirtmektedir. Ishi vd. (2011:85) ise *tatema*enin "yalan" ve "ikiyüzlülük" olarak çoğunlukla yanlış anlaşıldığını, Japonya'daki yabancıların batıdaki "beyaz yalanlar" kavramıyla ilişkilendirdiklerini ifade etmektedir.

1. 1. *Tatema*e'nin Japon Dilindeki Anlatım Biçimleri

Anlatım biçimleri (*Taigū Hyōgen*) duruma uygun konuşma biçimidir. Anlatım biçimleri Büyük Sözlük'te (Jp. *Kōjien* 「広辞苑」) (1984:1440) "Söz konusu kişiye karşı konuşmacının saygı, samimiyet, küçük görme gibi tutumlar sergilediği dilsel anlatımlardır." şeklinde açıklanmaktadır. Japonca Büyük Sözlük'te⁴ (Jp. *Nihon Kokugo Daijiten* 「日本国語大辞典」) ise "Karşıdaki kişinin cinsiyetine, yaşına, sosyal statüsüne, mesleğine ya da karşıdaki kişiye saygı duyma gibi durumlara göre insan ilişkilerine bağlı olarak değişen dilsel anlatımlar ya da biçimlerdir." olarak ifade edilmektedir. *Tatema*e de insan ilişkilerinde yer alan ve dolayısıyla dilde yansıması bulunan bir ögedir. Ishi vd.'ne göre (2011:86) Japonlar için yaş, meslek, cinsiyet ve konuşmacıyla olan yakınlığı gibi birçok değişken kişinin sosyal statü algısını etkilediği için sonuç olarak ilişkilerin istenilen sosyal sınırlar içinde yürütülmesiyle birlikte doğru *tatema*e kullanımı uyumu beraberinde getirmektedir. Ancak Kato'ya (2000:2) göre *tatema*enin amacı mutlaka uyumu korumak olmayıp aynı zamanda iltifat ve selamlama amacıyla da kullanılmaktadır. Ancak bir dilsel anlatımda *tatema*enin belirlenmesi çok kolay değildir. Çünkü kimsenin gerçek duyguları tam olarak bilinemez. Özellikle tam tersi bir sözcüğün kullanılması *tatema*enin anlaşılmasını daha güç yapabilmektedir. Fakat Japon toplumunda dolaylı anlatımların kullanılması *tatema*enin anlaşılması için bir ölçüttür. Davies ve Ikeno (2022:116) *honne* ve *tatema*eyi anlamak ve Japonya'da bu kavramların nasıl işlediğinin görmek için Japon kültürünün karakteristiğinden biri olan direkt ifadelerden kaçınma eğiliminin incelenmesinin önemli olduğunu ileri sürmektedir. Dolaylı ifadeler ve belirsiz anlatımlar herhangi bir toplumda bireyin davranışı olsa da Japon toplumunda norm olarak açık bir şekilde birçok alanda yer almaktadır (Sugimoto, 2012:28). Daha önce yapılan çalışmalara bakıldığında Japonca konuşma ifadelerindeki direkt ve dolaylı anlatımlar üzerinden *honne* ve *tatema*e örnekleri ele alınarak yapılan bir çalışmaya göre (Iwamoto, 2012) yakın ya da normal arkadaşlık ilişkilerine göre 6 farklı duruma ilişkin düşüncelerini nasıl ifade edecekleri sorulmuştur. Her iki yakınlık derecesinde de gerçek düşüncenin tam tersinin yansıtıldığı ya da dolaylı anlatımın tercih edildiği durumların "yemek" ve "kıyafet" olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin; yakın arkadaşının ya da arkadaşının pişirdiği yemeğin aslında o kadar lezzetli olmamasına rağmen yemek hakkında fikirleri sorulduğunda yakın arkadaş olması durumunda 30 kişiden 22'si "*Taihen oishikatta*. (Çok lezzetliydi.)" demekle birlikte öneri de sunmuşlardır. Arkadaş olunması durumunda ise 30 kişiden 26'sı "*Hontōni oishikatta*. (Gerçekten lezzetliydi) ve "*Ryōri ga jōzudesune* (Ne güzel yemek yapıyormuşsun. / Ne kadar yetenekliymişsin.)" gibi farklı ifadelerle gerçek düşüncenin tam tersi bir ifade kullanmıştır. Benzer bir yemek bağlamında geçen bir başka diyalog ise aşağıdaki gibidir:

4 <https://japanknowledge.com/lib/display/?lid=2002028c4796Nf1xtrMI>

(1) A: あれ？あんま食べないじゃん。おいしくない？

Are? Anma tabe-nai-jan. Oishi-ku-nai?

Ün. Pek ye-Olmsz.Ek.-Tmc.Sn.İ. Lezzetli-Bağ.Çek.-Olmsz. Ek.

Ne oldu? Pek yemedin. Lezzetli değil mi?

B: うーん。なんかおもってたのと違って感じ。

Uun. Nanka omo-tte-ta-no-to chigau-tte kanji.

Ün. Boş.Dol. düşün-Bağ.Çek.-Geç.Z.-İye. İlg.-İlg. farklı-Bağ.Çek. his.
Söz.

Hımm. Düşündüğümden farklı bir tat.

(Segawa vd. 2021:93)

Yukarıdaki (1) numaralı örneğe bakıldığında yiyecek bağlamında gerçek fikrin açık bir şekilde söylenmediği, “Nanka omotta-no-to chigautte kanji (Düşündüğümden farklı bir tat.)” ifadesi ile dolaylı bir ifade tercih edildiği görülmektedir. Bu dolaylı ifade biçimine benzer bir kullanım yine Iwamoto’nun (2012) giysi bağlamında verilen cevaplarda görülmektedir. Örneğin yakın arkadaşının ya da arkadaşının giyim tarzı gözle görülür bir şekilde tuhaf ve giyim tarzı hakkındaki düşünceleri sorulduğunda yakın arkadaş olunması durumunda 30 kişiden 22’si “Watashi-no kyōmi ya konomi-to-wa sukoshi chigau. (Benim zevkim ve tercihim biraz daha farklı.)” gibi dolaylı bir anlatım tercih etmiştir. Dolaylı anlatımların yanı sıra “Totemo yoku niatteiru. (Bayağı çok yakışmış)” gibi tam tersi bir ifade tercih edenler de bulunmaktadır. Yine arkadaşlık seviyesinde ise 30 kişiden 29’u “Niatteiru. (Yakışmış.)” ya da “Totemo kōka-ni mieru. (Bayağı zengin görünüyorsun.)” gibi tam tersi bir ifade kullanılmıştır.

Iwamoto’nun (2012) çalışmasında yer alan durumlara göre cevap olarak tercih edilen *tatema*e eğilimi olduğu düşünülen anlatım biçimlerinde “*taihen* (çok), *totemo* (çok), *yoku* (bayağı), *hontōni* (hakikaten/gerçekten)” gibi belirteçlerle birlikte kullanıldığı dikkat çekmektedir. Kullanılan belirteçlerle durumun biraz abartılı olduğu düşünüldüğünde abartılı ifade kullanımının *tatema*e eğilimi olduğu söylenebilir. Yine yukarıdaki örneklerde dolaylı anlatım olarak “*chigau* (farklı olmak), *nanka...chigautte kanji* (hımmm...farklı bir his)” gibi ifadeler görülmektedir. Dolaylı anlatımların *tatema*e ile ilintili olduğu düşünüldüğünde bu ifade biçimleri *tatema*e eğilimindedir. Iwamoto (2012) çalışmasında bu *tatema*e ifadelerinin ne amaçla yapıldığına değinmemiştir. Fakat aşağıda sıralanan cevaplar incelendiğinde karşıdaki kişiyi kırmamak ve karşıdakini iyi hissettirmek için *tatema*e tercih edildiği anlaşılmaktadır.

- “*Taihen oishikatta.*” (Çok lezzetliydi.)
- “*Hontōni oishikatta.*” (Gerçekten lezzetliydi)
- “*Ryōri ga jōzudesune.*” (Ne güzel yemek yapıyormuşsun. /Ne kadar yetenekliymişsin.)
- “*Totemo yoku niatteiru.*” (Çok yakışmış)
- “*Niatteiru.*” (Yakışmış.)”
- “*Totemo kōka-ni mieru.*” (Bayağı zengin görünüyorsun.)
- “*Watashi-no kyōmi ya konomi-to-wa sukoshi chigau.*” (Benim zevkim ve tercihim biraz daha farklı.)”

Yukarıdaki *tatema*e eğiliminde olduğu düşünülen ifade biçimlerinin yanı sıra alanyazın kitaplarında (Murano vd. 2012; Masuda, 2015) rastlanan belirsiz anlatıma sahip ve *tatema*e eğiliminde kullanılan bir başka sözcük ise *kondo* (bir dahaki sefere) belirteçidir. Masuda (2015) *tatema*e sözcüklerden bahsederken ele aldığı aşağıdaki (2) numaralı tümcede *kondo* sözcüğü geçmekle birlikte bu sözcüğü *tatema*e ile ilişkilendirmemekte, *kocchi* (ben) sözcüğüne vurgu yaparak karşıdaki kişinin telefon etmemesinin anlaşıldığını ve telefon edecek kişinin de aslında telefon etme ihtimalinin epey düşük olduğunu ifade etmektedir. Dolaylı ve belirsiz ifadelerin *tatema*e ile ilişkilendirildiği (Iwamoto, 2015) göz önüne alındığında *kondo* sözcüğünün de belirsiz anlamından yola çıkılarak *tatema*e ile ilişkilendirilebileceği düşünülmektedir.

(2) 今度、こっちから電話するから

Kondo, kocchi-kara Denwa suru-kara
Bir dahaki sefere, ben-İlg. Telefon et-için
Ben sizi arayacağım.

(Masuda, 2015)

(3) 北山 : ダットさん、今度①ベトナムに行くんです。

Kitayama: *Datto-san, kondo betonamu-ni iku-ndesu.*
Datto-Bey, bu sefer Vietnam-Yön.İlg.⁵ git-Koş.
Datto Bey, bu sefer Vietnam'a gidiyorum.

ダット : じゃあ、ぼくが休みを取って案内してあげますよ。

Datto: *Jaa, boku-ga yasumi-o to-tte annai shi-te age-masu-yo.*
O zaman, ben-Yal.Dur.İlg. izin-Bel.İlg. al-Bağ.Çek. rehberlik et-Bağ.Çek. Yard.Ey.-
Geçm.Z.-Tmc.Sn.İ.

O zaman, izin alıp size rehberlik edeyim.

... (Diyalog devam etmektedir.)

ダット : 今度②、日本にいるところを紹介します。

Datto: *Kondo, Nihon-ni iru itoko-o shōkai-shi-masu.*
Bir dahaki sefere, Japonya-Bul.İlg. ol- kuzen-Bel.İlg. tanışır-Yard.Ey.-Geçm.Z.
Bir dahaki sefere Japonya'daki kuzenimi tanıştırayım.

女の子なので、いろいろ知っていると思います。

Onna-no Ko nanode, iroiro shi-tteiru- to omo-i-masu.
Kadın-İl.Dur.İlg. genç insan için, çeşitli bil-Dur.Bel.İ. diye düşün-Bağ.Çek.Geçm.Z
Kadın olduğu için daha iyi biliyordur diye düşünüyorum.

北山 : ほんと? ありがとう。よろしくお願いします。

Kitayama: *Honto? Arigatō. Yoroshiku onegaishimasu.*
Öyle mi? Teşekkürler.

(Murano vd. 2020:93)

Yukarıdaki (3) numaralı diyalogda iki ayrı tümcede *kondo* sözcüğü görülmektedir. ① numaralı *kondo* sözcüğünün geçtiği tümceye bakıldığında *kondo* sözcüğünün herhangi bir *tatemae* eğiliminde olmadığı görülmektedir. Kişinin bu seferki planının ne olduğunu aktarırken belirteç görevinde kullandığı bir sözcüktür. Öte yandan ② numaralı *kondo* sözcüğünün geçtiği tümcede ise (2) numaralı örnekteki *kondo* sözcüğü ile benzer şekilde *tatemae* ifadesi olarak kullanıldığı görülmektedir. Çünkü ② numaralı *kondo* sözcüğünün geçtiği durum gelecekte olan ve gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belli olmayan bir durumdur.,

⁵ Türkçede ad durum ekleri olarak yer alan dil bilgisel öğelerin Japoncada ad durum ilgeci olarak sınıflandırılması nedeniyle bu çalışmada "ek" yerine "ilgeç" terimi tercih edilmiştir.

(4) また、機会があったらお会いしましょう

Mata, kikai-ga attara o-ai shi-mashō.

Bir daha, fırsat-Yal.Dur.İlg. Koş.An. Kib.Ön.-buluşma yap-İs.Bel.Ek.

Bir daha, fırsat olursa yine görüşelim.

(Masuda, 2015)

Yukarıdaki (4) numaralı örnek için Masuda (2015) “*mata kikai ga attara*” ifadesi ile fırsat olmazsa görüşülmeyeceğini ifade ettiğini söylemektedir. Gerçekleşme ihtimali düşüktür ve *tatema*e eğilimindedir.

Yukarıdaki sözlü *tatema*e davranışlarına bakıldığında arkadaşlık, iş arkadaşlığı gibi farklı insan ilişkilerinde karşındaki kişiyi kırmamak ya da onurlandırmak gibi farklı amaçlarla yapıldığı görülmektedir.

2.YÖNTEM VE VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Derlemler günümüzde dil verilerinin incelenmesinde kullanılmaktadır. Örneğin sözlük, dil bilgisi, lehçe, çeviri çalışmalarında ve dil öğretimi, anlabilm, toplumdilbilim gibi birçok dilbilim alanında farklı amaçlarla kullanıldığı görülmektedir (McEnery, 2006:80-122). Derlem kullanılarak yapılan dil araştırmaları için genellikle “derlem dilbilim” olmak üzere genel bir terim bulunmaktadır (Ishikawa, 2012:26). Modern dil derlemleri belirli bir dili, dil değişkelerini ya da başka dilbilim alanlarını temsil etmek üzere örneklendirilen ses kayıtlarının çeviri yazısının (*transcription*) ya da metinlerin elektronik olarak toplanmasını ifade etmektedir (Kübler ve Zinsmeister, 2015:4). Buna göre yazın dili, konuşma dili, öğrenici, vb. gibi farklı amaçlara yönelik derlemler oluşturulmaktadır. Bu sayede araştırmacıların araştırma sorularına yönelik ihtiyaç duydukları dil verilerine erişim kolaylaşmaktadır. Dil verilerine erişim kolay olmakla birlikte McEnery (2006:121), derlemde elde edilen bulguların çok fazla açıklama sunmadığını bu açıklamaların sezgi dahil olmak üzere farklı yöntemlerle geliştirilebildiğini belirtmektedir.

Bu çalışmada da veri toplama aracı olarak derlem tercih edilmiştir. Öncelikle derlemde incelenecek dilsel veriler çalışmanın konusu ile ilintili çalışmalardan yola çıkılarak belirlenmiş ardından bu ifadeler üzerinden, günlük yaşamda ve iş ortamında kullanılan Japonca diyalogları içeren alanyazın kitaplarındaki içerikler de incelenerek benzer ifadeler toplanmıştır. Buna göre ikinci bölümde değinilen *tatema*e eğilimindeki “*oishikatta (lezzetliydi), jōzudesune (yeteneklisin), niatteiru (yakışmış), kocchi (ben), kondo (bu sefer, bir dahaki sefere), kikai-ga attara (fırsat olursa)*” sözcükleri yazın dili (BCCWJ-Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese) ve günlük konuşma dili (CEJC-Corpus of Everyday Japanese Conversation) derlemlerinde taranarak bu ifadelerin hangi derlemde ne kadar kullanıldığı belirlenmiştir (Tablo 1.). Kullanılan bu derlemler Ulusal Japon Dili Araştırma Enstitüsü (NINJAL-National Institute for Japanese Language and Linguistics) tarafından oluşturulmuştur. Derlemlerden veri toplamak için geliştirilmiş “*Chūnagon*” adlı sözcük arama aracı kullanılmıştır. Bu araç kısa birim (*tantan*’i 「短単位」) ve uzun birim (*chōtan*’i 「長単位」) olmak üzere iki tür biçimbilimsel bilgi sağlamaktadır. Bu biçimbilimsel bilgilerin içinde sözcükbirim (*goiso* 「語彙素」), sözcükbirimin okunuşu (*goisoyomi* 「語彙素読み」), sözcük türü (*hinshi* 「品詞」) gibi bilgiler yer almakta, ayrıca arama yapılan anahtar sözcüğün önündeki ve arkasındaki tümceler üzerinden bağlam bilgileri de yer almaktadır (Ogiso ve Nakamura, 2013:160). Bu çalışmada sözcükler tümcede geçtiği şekliyle arama yapılmış, arama yapılırken kısa birim, uzun birim ve karakter dizgesi (*mojiretsu kensaku* 「文字列検索」)⁶ sekmelerinden karakter dizgesi seçilmiştir.

⁶ Karakter dizgesi ile tarama yapılırken aranacak karakter dizgesi belirtilerek kısa birimin sınırları olmadan arama yapılabilmektedir (Ogiso ve Nakamura, 2013:163).

Tablo 1: *Tatema*e ifade eden sözcüklerin derlemdeki görünüşleri

Derlem	<i>Tatema</i> e İfadelerinde Görülen Sözcükler					
	<i>Kondo</i>	<i>Kocchi</i>	<i>Oishikatta</i>	<i>Kikai-ga attara</i>	<i>Jōzudesune</i>	<i>Niatteiru</i>
CEJC	614	1,994	272	2	4	0
BCCWJ	10,847	5,453	673	96	23	65
Toplam	11,461	7,447	945	98	27	65

Yukarıdaki tabloya bakıldığında her iki derlemde de en fazla kullanım sıklığının 11,461 ile “*kondo*” sözcüğünde olduğu görülmektedir. İkinci en fazla kullanılan ifade 7,447 ile “*kocchi* (ben)” olup ardından sırasıyla “*oishikatta* (lezzetliydi)” (945), “*kikai-ga attara* (fırsat olursa)” (98), “*jōzudesune* (yeteneklisin)” (98) ve “*niatteiru* (yakışmış)” (65) gelmektedir.

*Tatema*e eğilimi olduğu görülen *kondo* sözcüğünün en sık kullanım sıklığından da yola çıkılarak yine *Chūnagon* aracı kullanılarak CEJC derleminde taranmıştır. Derlem kullanılarak kişinin içinden geçen gerçek düşünceleri konusunda yargıya varmak ve *tatema*e olup olmadığı sonucuna ulaşmak güçtür. McEnery vd.’nin (2006) belirttiği gibi derlemler neyin mümkün olup olmadığını açıklamamakta olup dilin merkezinde yer alan dile özgü özellikleri göstermektedirler. Bu çalışma bağlamında *kondo* sözcüğünün insan ilişkilerinde ve kullanım ortamlarındaki kullanım sıklığı üzerinden *tatema*e eğilimi olabilecek ortamların belirlenebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu eğilimi görmek için derleme başvurulmuştur. *Tatema*e eğilimi olan *kondo* sözcüğünün hangi ortamlarda ve kimler arasında kullanıldığı gibi araştırma sorularına bağlı olarak bu bilgilerin kayıtlı olması nedeniyle CEJC derlemi uygun görülmüştür. Bu derlemde konuşmacıların bulunduğu ortam ve konuşmanın kimler arasında geçtiği gibi bilgiler dışında konuşmacıların yaşı, cinsiyeti, memleketleri, yaşadıkları yer ve meslekleri gibi bilgiler de yer almaktadır. *Kondo* sözcüğü derlemde tarandıktan sonra veriler Excel dosyası olarak indirilmiştir. *Kondo* sözcüğünün hangi ortamlarda ve insan ilişkilerinde kullanıldığının belirlenmesi amaçlandığı için *kondo* sözcüğünün hangi sözcüklerle kullanıldığına bakılmamış, indirilen veri dosyası üzerinden yaş, cinsiyet, ortam ve insan ilişkileri ile sınırlandırılarak incelenmiştir.

3. BULGULAR

Derlemde elde edilen verilere göre; *kondo* sözcüğünü 227 farklı konuşmacının kullandığı görülmektedir. Öncelikle bu konuşmacıların cinsiyetine ve yaşına göre kullanımları incelenmiş, ardından konuşucular arasındaki ilişkiler ve konuşma ortamı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar sırasıyla Tablo 2., Tablo 3. ve Tablo 4.’te sunulmuştur.

Tablo 2: “*Kondo*” sözcüğünün yaşa ve cinsiyete göre kullanımı

Yaş	Cinsiyet		Toplam
	Kadın	Erkek	
40-44	27	43	70
70-74	20	46	66
50-54	33	31	64
65-69	23	38	61
35-39	37	24	61
60-64	28	30	58
55-59	36	16	52
25-29	8	27	35
20-24	23	12	35

45-49	22	3	25
75-79	20	3	23
80-84	10	11	21
30-34	4	17	21
5-9		8	8
15-19	5	1	6
90-94	3		3
10-14		3	3
95-99	1		1
0-4		1	1
Toplam	300	314	614

Tablo 2.'ye bakıldığında *kondo* sözcüğü kadınlarda 300, erkeklerde ise 314 kez kullanımla hemen hemen eşit kullanım sıklığında olduğu görülmektedir. Yaşa göre bakıldığında ise 0 ile 99 yaş olmak üzere her yaş aralığında kullanılmakla birlikte en fazla 40-44 yaş aralığında kullanılmaktadır. Bu yaş aralığını 70-74 yaş ve 50-54 yaş aralığı takip etmektedir.

Tablo 3: “Kondo” sözcüğünün konuşucular arasındaki ilişkiye göre kullanım durumu

Sıra	Konuşucular Arasındaki İlişki	“Kondo” Sözcüğünün Kullanım Sıklığı ve Yüzdesi	
		Sıklık	Yüzde
1	Aile (家族)	188	30,62%
2	Arkadaş/Tanıdık (友人知人)	141	22,96%
3	Çalışma Arkadaşı (同僚)	55	8,96%
4	Aile-Akraba (家族・親戚)	43	7,00%
5	İş ilişkisi (仕事関係)	39	6,35%
6	Hizmet Sektörü ilişkisi (サービス場面関係)	33	5,37%
7	Arkadaş/Tanıdık-Aile (友人知人・家族)	26	4,23%
8	Eski Çalışma Arkadaşı (元同僚)	17	2,77%
9	Arkadaş/Tanıdık-İş ilişkisi (友人知人・仕事関係)	15	2,44%
10	Arkadaş/Tanıdık-Öğretmen/Öğrenci (友人知人・先生生徒)	12	1,95%
11	Öğretmen/Öğrenci (先生生徒)	9	1,47%
12	Aile-Öğretmen/Öğrenci (家族・先生生徒)	5	0,81%
13	Arkadaş/Tanıdık-Aile-Akraba (友人知人・家族・親戚)	4	0,65%
14	Arkadaş/Tanıdık-Çalışma Arkadaşı-Öğretmen/Öğrenci (友人知人・同僚・先生生徒)	4	0,65%
15	Akraba (親戚)	3	0,49%
16	Çalışma Arkadaşı-Öğretmen/Öğrenci (同僚・先生生徒)	3	0,49%
17	Arkadaş/Tanıdık-Eski Çalışma Arkadaşı (友人知人・元同僚)	3	0,49%
18	Arkadaş/Tanıdık-Aile-Öğretmen/Öğrenci (友人知人・家族・先生生徒)	3	0,49%
19	Arkadaş/Tanıdık-İş ilişkisi-Öğretmen/Öğrenci (友人知人・仕事関係・先生生徒)	3	0,49%
20	Arkadaş/Tanıdık-Aile- Hizmet Sektörü ilişkisi (友人知人・家族・サービス場面関係)	3	0,49%
21	Arkadaş/Tanıdık-Çalışma Arkadaşı-Eski Çalışma Arkadaşı (友人知人・同僚・元同僚)	2	0,33%
22	Arkadaş/Tanıdık-Çalışma Arkadaşı- Hizmet Sektörü ilişkisi (友人知人・同僚・サービス場面関係)	1	0,16%
23	Aile- Hizmet Sektörü ilişkisi (家族・サービス場面関係)	1	0,16%
24	Arkadaş/Tanıdık- Hizmet Sektörü ilişkisi (友人知人・サービス場面関係)	1	0,16%
	Toplam	614	100,00%

Tablo 3.'e göre *kondo* sözcüğünün 24 farklı insan ilişkisi içinde kullanıldığı görülmektedir. En fazla "aile" içinde kullanılması dikkat çekmektedir ve "arkadaşlık (141)" içinde olduğu görülmektedir. Bu ilişki durumunu ise iş arkadaşlığı (55), aile-akraba (43) ve iş ilişkileri (39) takip etmektedir.

Son olarak *kondo* sözcüğünün hangi ortamlarda kullanıldığına bakıldığında çıkan sonuç ise Tablo 4.'te sunulmuştur.

Tablo 4: "Kondo" sözcüğünün kullanıldığı ortamlar

Sıra	Konuşma Ortamı	Kullanım Sıklığı	Sıra	Konuşma Ortamı	Kullanım Sıklığı
1	Yemek-Buluşma (食事・付き合い)	112	17	İş-Ders Dışı Etkinlik (仕事・課外活動)	6
2	Dinlenme (休息)	89	18	Yemek-Dinlenme (食事・休息)	4
3	İş (仕事)	79	19	Hareket/Seyahat-Boş Zaman Aktiviteleri (移動・レジャー活動)	4
4	Buluşma (付き合い)	72	20	İş-Okul İşleri (仕事・学業)	4
5	Yemek (食事)	57	21	Çeşitli Ev İşleri-Ders Dışı Etkinlik (家事雑事・課外活動)	4
6	İş-Diğer (仕事・その他)	27	22	Buluşma-İş (付き合い・仕事)	3
7	İş-Boş Zaman Aktiviteleri (仕事・レジャー活動)	20	23	Yemek-Diğer (食事・その他)	3
8	Yemek-Sosyalleşme (食事・社会参加)	19	24	İş-Dinlenme (仕事・休息)	3
9	Hareket/Seyahat (移動)	17	25	Dinlenme-Çeşitli Ev İşleri (休息・家事雑事)	3
10	Sosyalleşme (社会参加)	16	26	Okul İşleri (学業)	2
11	İş-Şahsi Günlük İşler (仕事・身の周りの用事)	16	27	Çeşitli Ev İşleri-Diğer (家事雑事・その他)	2
12	Yemek-Çeşitli Ev İşleri (食事・家事雑事)	14	28	Yemek-Şahsi Günlük İşler (食事・身の周りの用事)	1
13	Boş Zaman Aktiviteleri (レジャー活動)	11	28	Çeşitli Ev İşleri-Boş Zaman Aktiviteleri (家事雑事・レジャー活動)	1
14	Çeşitli Ev İşleri (家事雑事)	10	30	Yemek-Okul İşleri (食事・学業)	1
15	Diğer (その他)	7	31	Ders Dışı Etkinlik (課外活動)	1
16	Yemek-İş (食事・仕事)	6			

Tablo 4.'e göre *kondo* sözcüğünün en fazla kullanıldığı ortamın "yemek-buluşma" olduğu görülmektedir ve hemen hemen her ortamda kullanılmaktadır.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada *tatema*e ifadesi olarak tercih edilen dilsel anlatımların "*niatteiru* (yakışmış), *oishikatta* (lezzetliydi), *jōzudesune* (yeteneklisin), *kocchi* (ben), *kikai-ga attara* (fırsat olursa) gibi ifadeler olduğu tespit edilmiştir. Bu dilsel anlatımlardan "*oishikatta*" ve "*niatteiru*" gibi ifadelerle "*taihen* (çok), *totemo* (çok), *yoku* (bayağı), *hontōni* (gerçekten)" gibi belirteçlerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. (3) numaralı örnekte *kondo* sözcüğünün hem zaman belirteci olarak kullanıldığı hem de bu belirtecin belirli bir günü işaret etmeyen anlamda *tatema*e olarak da kullanıldığı görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmada önceki çalışmalardan farklı olarak *kondo* sözcüğünün *tatema*e sözcük olarak kullanıldığı durumların olduğu belirlenmiştir. Bu sözcük bir zaman belirteci olmakla birlikte *kondo* sözcüğünün belirli bir güne işaret etmemesi *tatema*e sözcük olarak kullanımını desteklemektedir. Sözcüğün *tatema*e kullanımı Türkçede davet edilmeye karşılık "bir dahaki sefere, inşallah" gibi sözcüklerin kullanımına benzemektedir. *Kondo* sözcüğünün derlemde *tatema*e kullanım özelliğinden bağımsız olarak ele alındığında Tablo 2. verilerine göre *kondo* sözcüğünün cinsiyete göre kullanımında belirgin bir fark olmayıp her iki cinsiyette

de hemen hemen aynı derecede kullanıldığı tespit edilmiştir. Yine yaş grupları açısından da 35 yaş üstünde yoğun kullanım olduğu görülmekle birlikte ilerleyen yaş gruplarında düşüş görülmektedir. Dolayısıyla yaş grupları açısından belirli bir fark gözlemlenmemiştir. Konuşucuların arasındaki ilişkilerin yer aldığı Tablo 3. verilerine göre ise sırasıyla en fazla aile, arkadaş/tanıdık ve çalışma arkadaşı ilişkilerinde görüldüğü, konuşma ortamının yer aldığı Tablo 4. verilerine göre de sırasıyla en fazla yemek-buluşma, dinlenme ve iş ortamında görülmektedir.

SONUÇ

Tatemaenin dilsel boyutunun belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada bir önceki bölümde yer alan bulgulardan yola çıkarak güncel alanyazın diyalog içeren kitaplarda zaman zaman *tatema* ifadelerinin yer aldığı görülmüş, günümüz Japon dilinde *tatema* ifadelerinin halen yer aldığı anlaşılmıştır. Ayrıca *tatema* eğilimi olan ifadelerle birlikte görülen belirteçlerin *tatema* ifadelerinin belirlenmesinde ölçüt olabileceği düşünülmektedir. Mevcut literatürde *tatemaenin* uyumun devamlılığının yanı sıra iltifat ve selamlamalarda kullanılabileceği yer almakta, elde edilen bulgulara bakıldığında da iltifat olarak kullanımı desteklenmekle birlikte karşıdaki kişiyi kırmamak amacıyla da kullanıldığı görülmüştür.

Kondo sözcüğü ile alanyazında iş ortamında hem *tatema* hem de normal kullanım olarak karşılaşılmıştır. Bununla birlikte derlem incelemesi sonucunda beklenenden farklı olarak en fazla aile ortamında kullanıldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla *kondo* sözcüğünün aile içinde *tatema* olarak kullanılabileceği gibi genel bir çıkarım yapmak mümkündür. Yine insan ilişkileri açısından bakıldığında *tatemaenin* aile, arkadaşlık ya da iş arkadaşlığı gibi insan ilişkilerinde fark gözetmeksizin hem yakın hem de uzak ilişkilerde ya da bir başka deyişle hem resmi hem de resmi olmayan insan ilişkilerinde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Önceki çalışmalarda *tatema* kullanımının yaş ve cinsiyet gibi değişkenlerle birlikte ele alındığı görülmemektedir. Ancak derlem incelemesi sonucunda *kondo* sözcüğü bağlamında her iki cinsiyette de hemen hemen eşit kullanıldığı göz önüne alındığında *tatema* kullanımının cinsiyete göre değişmediği, herhangi bir farklı eğilim olmadığı sonucuna varılabilir. Yine yaş grupları açısından değerlendirildiğinde konuşmacı sayısı da göz önünde bulundurulduğunda belirgin bir fark gözlemlenmemiş olup *tatemaenin* belirli bir yaştan sonra ya da belirli bir yaşa kadar daha fazla kullanılmaktadır gibi bir çıkarım yapılamamaktadır. *Kondo* sözcüğü üzerine sözcüğünün kullanıldığı ortamlarda anadili Japonca olan bireylerde *tatema* ya da gerçek anlamıyla algılanışını etkileyen faktörler ve kullanım özellikleri ayrı bir araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

KISALTMALAR

Bağ.Çek.	Bağlayıcı Çekim	Kib.Ön.	Kibarlık Öneki
Bel.İlg.	Belirtme İlgeci	Koş.	Koşaç
Boş.Dol.Söz.	Boşluk Doldurucu Sözcük	Koş.An.	Koşul Anlatımı
Dur.Bel.İ.	Durum Belirtme İfadesi	Olmsz.Ek.	Olumsuzluk Eki
Geç.Z.	Geçmiş Zaman	Tmc.Sn.İ.	Tümce Sonu İfadesi
Geçm.Z.	Geçmemiş Zaman	Ün.	Ünlem
İs.Bel.Ek	İstek Belirtme Eki	Yal.Dur.İlg.	Yalın Durum İlgeci
İlg.Dur.İlg.	İlgi Durum İlgeci	Yön.İlg.	Yönelme İlgeci
İye.İlg.	İyelik İlgeci		

KAYNAKÇA

- Bestor, V.L. vd. (2011). *Routledge Handbook of Japanese Culture and Society*, Routledge.
- Davies, R.J. ve Ikeno O. (2002). *The Japanese Mind, Understanding Contemporary Japanese Culture*, Tuttle Publishing.
- Ishī, T. vd. (2011). "Breaking into Japanese Literature/Identity:Tatema and Honne", *Impossibilia*, S.1-2, s.81-95
- Ishikawa, S. (2012), *Bēshikku Kōpasu Gengogaku*, Hitsuji Shobō.
- Iwamoto, H. (2012). "Nihongo-no Kaiwa Hyōgen-ni Okeru Chokusetsuteki-Kansetsuteki Hyōgen-ni Kansuru Kenkyū 'honne and tatema (Honne to Tatema)' o Jitsurei", *Nihongogaku Ronsetsu Shiryō*, S. 49(5), s. 31-39.

- Kato, M. (2000). *Teaching the Concept of Tatemaie to English-Speakers*, The Ohio State University, Thesis.
- Kübler, S. ve Zinsmeister, H. (2015), *Corpus Linguistics and Linguistically Annotated Corpora*, Bloomsbury.
- Masuda, T. (2015). *Honne to Tatemaie-o Minuku Chotto Shita Ichigen 'Iimawashi'kara Yomitoku Shinri-to Shinri-no Urayomi Furēzu 120*, CLAP. (Kindle Edition)
- Matsuki, K. (1995). "Metaphors of Anger in Japanese", *Language and the Cognitive Construal of the World* (Ed. Taylor J.R., MacLaury R.E.), s. 137-151, Mouton de Gruyter.
- Matsumura, A. (1988). *Dajirin*, Sanseidō.
- McEnergy, T. vd. (2006), *Corpus-Based Language Studies, An Advanced Resource Book*, Routledge.
- Minami, M. (2009). *Gengo to Bunka-Gengogaku-kara Yomitoku Kotoba-no Bariēshon*, Kuroshio Shuppan.
- Murano, S. vd. (2012). *Jōkyū Reberu Rōrupurei-de Manabu Bijinesu Nihongo*, Suriēnettowāku.
- Murano, S. vd. (2020). *Shochū Reberu Rōrupurei-de Manabu Bijinesu Nihongo-Bamen-ni Awasete Tekisetsu-ni Hanasō*, Suriēnettowāku.
- Ogiso, T. ve Nakamura, T. (2013). "Kōpasu Kensaku Tsūru (1) 'Chūnagon'-no Tsukaikata", *Kōpasu Nyūmon*, (Ed: K. Maekawa), Asakura Shoten.
- Samovar, L.A. vd. (2009). *Intercultural Communication: A Reader*, Wadsworth: Cengage Learning.
- Shinmura, I. (1984). *Kōjien*, Iwanami Shoten.
- Sugimoto, Y. (2002). *An Introduction to Japanese Society*, Cambridge University Press. (2. Baskı)
- Trinidad, G.J.D. (2014). *Honne and Tatemaie: Exploring the Two Sides of Japanese Society*, Sigillum Universitatis Islandiae, Hugvísindasvið, Islandiae.
- Umesao, T. vd. (1989). *Nihongo Daijiten*, Kōdansha.
- Varoğlu, G. (2013). "Japoncada "Hara" Türkçede "Karın" Sözcüğü ile Oluşan Deyimlerin Kavramsal/Anlamsal Karşılaştırması", *Dil Dergisi*, S.161, s.34-49
- Varoğlu, G. (2016). "Hara", "Kokoro", "Mune" Sözcükleriyle Oluşturulan Japonca Deyimlerde Metaforik ve Metonimik Yapılanma, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Yamada, H. (1997). *Different Games Different Rules, Why Americans and Japanese Misunderstand Each Other*, Oxford University Press.

İnternet Kaynakları

<https://japanknowledge.com/lib/display/?lid=2002028c4796NflxtrMI> (Erişim Tarihi: 25.05.2022)

Kōpasu Kensaku Apurikēshon "Chūnagon" (<https://chunagon.ninjal.ac.jp/>)

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).